

Växjö Universitet
Samhällsvetenskapliga institutionen
Programmet för Samhällsanalys och Valfärdsutveckling
Uppsats
Examinator: Glenn Sjöstrand

DEN MODERNA ”HEMMAFRUN”

Sara Haugbak
Cecilia Karlsson

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Sammanfattning	1
1.1 Disposition	1
2. Inledning	3
3. Bakgrund	4
4. Problemformulering	6
5. Syfte	6
6. Metod	7
6.1 Intervjuer	8
6.2 Tidigare forskning och litteratur	10
6.3 Källkritik	10
6.4 Urval	11
6.5 Avgränsningar	11
6.6 Svårigheter under arbetets gång	12
7. Teori	13
7.1 Hemarbete i litteratur och forskning	13
7.2 Negativa aspekter	14
7.3 Positiva aspekter	15
7.4 Jämförelse mellan negativt och positivt synsätt	17
8. Koppling hemarbete – välfärd	17
8.1 Ekonomisk aspekt	17
8.2 Jämställdhet	18
9. Begrepp	19
10. Resultatredovisning	20
10.1 Presentation av intervjuer	20
10.2 Analys	22
11. Slutdiskussion	24
12. Referenslista	26
12.1 Litteratur	26
12.2 Artiklar	26
12.3 Internet	26
Bilaga 1 Missivbrev	
Bilaga 2 Intervjuguide	
Bilaga 3 Artikel DN	

1. SAMMANFATTNING

Syftet med detta arbete är att undersöka dagens moderna hemmafru i Sverige, som vi valt att benämna hemarbetande. Vi kommer att se närmare på hur det kommer sig att vissa kvinnor väljer hemarbete istället för att fokusera på utbildning och förvärvsarbete. Detta anser vi intressant att studera därför att Sveriges försörjningsmodell är uppbyggd på ett tvåförsörjarsystem och då kvinnan väljer att vara hemma går familjen miste om en lön. De kvinnor vi har tänkt fokusera på är de som valt att under en längre tid och på heltid stanna hemma med sina barn.

Vår problemformulering är:

Vi vill studera olika anledningar till varför vissa kvinnor väljer oavlönat hemarbete istället för att fokusera på utbildning och förvärvsarbete, trots att det idag finns stora möjligheter för olika varianter av barnomsorg.

För att få fram de hemarbetande kvinnornas självbild och få en överblick över hur deras vardag ser ut valde vi att använda oss av intervjuer via e-mail. Tillvägagångssättet att använda oss av mail ansåg vi mest praktiskt, då informanterna är utspridda över hela Sverige. För att få en bred bild över vårt problemområde ska vi i huvudsak använda oss av den forskning och litteratur som finns på området.

Vi har även gjort ett kapitel med temat välfärdskoppling, då vi anser att de hemarbetande kvinnorna är en viktig del av Sveriges välfärd. Detta då dessa kvinnor står utanför tvåförsörjarmodellen, som är normen i det svenska välfärdssamhället. Denna koppling blir även intressant för oss då vi går Programmet för Samhällsanalys och Välfärdsutveckling.

1.1 Disposition

Vår uppsats kommer att börja med en inledning, där vi förklarar vad vår studie kommer att handla om. Detta följs sedan upp med en bakgrund för att få en kort historik över de hemarbetande kvinnornas situation. Efter detta presenterar vi vår problemformulering, som utgör grunden i vårt arbete, för att därefter förklara vårt syfte. Efter detta förklarar vi några begrepp som vi använt oss av i vår studie, för att sedan komma in på frågor om avgränsningar

och metod. I metoddelen presenterar vi vårt tillvägagångssätt och diskuterar även källkritik och svårigheter vi mött under arbetets gång. Därefter kommer vår teoridel som inleds med en diskussion kring hemarbete i litteratur och forskning. Sedan kommer en presentation av våra intervjuer, varpå en intervjuanalys följer. Vår teoridel avslutas med en koppling mellan välfärd och hemarbete, för att sedan följas upp med en slutdiskussion där vi kortfattat presenterar svaret på vår problemformulering.

2. INLEDNING

I dagens Sverige ses det av en del människor som en skyldighet att en kvinna ska kunna kombinera karriär och familj.¹ Fortfarande diskuteras problematiken om det är möjligt att kunna arbeta heltid i kombination med familj, barn och skötsel av hem. Tidigare har det varit självklart att kvinnan ska vara hemma och ta hand om hushållet och barnen. Idag ses det däremot alltmer som en självklarhet för dagens moderna svenska kvinna att med hjälp av högre utbildning ta del av arbetsmarknaden och konkurrera på denna.² Vi vill i vårt arbete studera varför vissa kvinnor väljer oavlönat hemarbete istället för att fokusera på utbildning och förvärvsarbete. Valet att stanna hemma med barnen kan av vissa kvinnor ses som självklart, då hon kanske är uppvuxen med dessa värderingar.³

Heterosexuella förhållanden formas efter såväl tradition som efter principen om jämställdhet. Idag förväntar samhället att kvinnor ska bidra med sin arbetskraft och valet att stanna hemma betraktas då av många som något negativt.⁴ Vi tror dock att denna negativa bild ger en felaktig uppfattning av deras vardag och verklighet och genom vårt arbete vill vi belysa denna problematik och undersöka hur det ser ut.

Diskussionen om oavlönat hemarbete har även förts i media och press. Exempelvis i en artikel i Dagens Nyheter den 7 maj 2003 presenteras en undersökning gjord av organisationen Rädda Barnen. Resultatet av undersökningen är att Sverige är ett av de länder i världen som är mest ”mammavänligt” (I artikeln finns ingen begreppsförklaring av detta ord, men vi anser att man menar hur landets, i detta fall Sveriges, kulturella och sociala samhälle behandlar mammor).

Alla håller inte med om resultatet från undersökningen, däribland föräldraorganisationen Haro⁵ som arbetar för hemarbetande föräldrars rättigheter. I artikeln presenteras Haros åsikter av ordförande Camilla Kronholm. Haros motstånd till resultatet av undersökningen motiverar hon med att Sveriges system inte gynnar de föräldrar som vill stanna hemma med sina barn under en längre tid. Hon citeras i artikeln:

¹ Troedsson Ingegerd, Den kommenderande familjen, 1999: 13

² På tal om kvinnor och män, Lathund om jämställdhet 1998: 28

³ Bergman, Helena och Johansson, Peter, Familjeangelägenheter, 2002: 139-140

⁴ Troedsson, Ingegerd, Den kommenderade familjen, 1999

⁵ www.haro.to

- Sverige är inte vänligt mot dem som
vill vara hemma länge med sina barn⁶

Hon anser även att om det bara fanns ekonomiska möjligheter skulle de flesta föräldrar stanna hemma tills barnen åtminstone är tre till fyra år gamla. Avslutningsvis påpekar hon att dubbelarbete, det vill säga att kombinera hem och familj med förvärvsarbete, orsakar stor stress för de flesta kvinnor. Detta är en av anledningarna till att hon anser att man som förälder bör stanna hemma med barnen under längre tid.

3. BAKGRUND

Historiskt sett har kvinnor ansetts vara mer familjeorienterade än män, något som lett till ett skapande av normen att kvinnorna ska vara hemma och sköta hushållssysslorna. Under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet började kvinnors rättigheter att ta form. Detta ledde bland annat till att de fick möjlighet att börja lönearbete,⁷ något som inte hade varit accepterat i samhället tidigare. Enligt Bergman och Johanssons "Familjeangelägenheter" har kvinnans hemarbete alltså tidigare betraktats som självklart och det har ansetts som en förutsättning för den *funktionella familjen*.⁸ Hennes roll var att sköta hushållet och stå för vårdsnaden av barn och familj. Mannens roll blev då att lönearbeta för att kunna försörja familjen. Idag ses det knappast självklart att mannen ska vara huvudsaklig familjeförsörjare, därmed har rollerna förändrats.

Diagrammet nedan speglar hur arbetsfördelningen såg ut i Sverige 1997, bland annat kan man notera att 12% av de arbetslösa kvinnorna i Sverige vid denna tid, valt detta frivilligt. Alltså innefattar denna grupp även de hemarbetande kvinnorna. Det finns ingen ny statistik som visar på hur många kvinnliga hemarbetare det finns i dag i Sverige. Den senaste statistiken vi funnit är enligt "Svensk Socialpolitik" är att i februari 1997 fanns det i Sverige cirka 82000 hemarbetande kvinnor.⁹ Diagrammet nedan är, förutom ovanstående siffror, det närmaste vi kommer då det gäller att ge en överskådlig bild över hur många som frivilligt väljer bort förvärvsarbete, det förklarar dock inte anledningar till varför man gör detta val. Vi menar

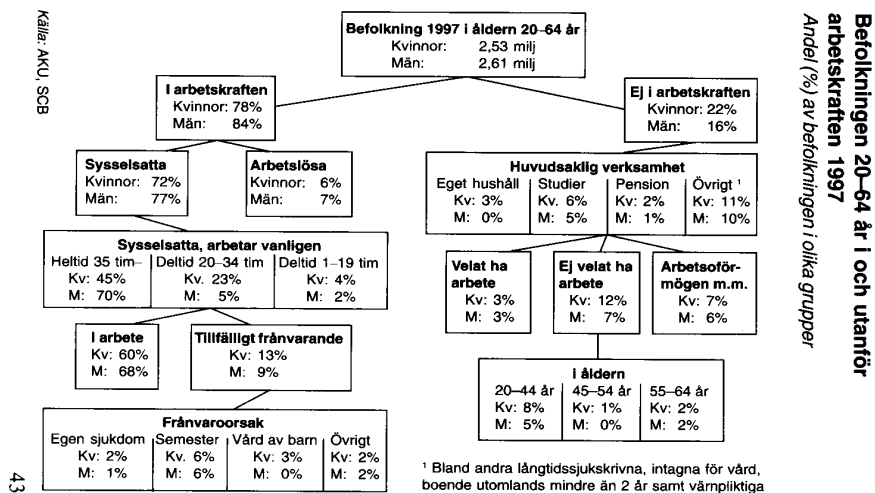
⁶ Artikel Dagens Nyheter 030507: 6

⁷ Hirdman, Yvonne, Den socialistiska hemmafrun och andra kvinnohistorier, 1992: 36-37

⁸ Bergman, Helena och Johansson, Peter, Familjeangelägenheter, 2002:139-140

⁹ Elmér, Åke mfl, Svensk Socialpolitik, 2000: 51

alltså inte att alla de 12% som inte velat ha arbete, enligt diagrammet, faller under kategorin oavlönade hemarbetanden.

43

Källa: SCB, 1997

Under det industriella genombrottet under slutet av 1800-talet ökade antalet förvärvsarbetande kvinnor. Samtidigt infördes en speciell "familjeförsörjarlön". Denna innebar att mannens lön var tvungen att vara tillräckligt hög för att han ensam skulle kunna försörja familjen. Kvinnan kunde då vara hemma och sköta barn och hushåll,¹⁰ vilket ledde till en så kallad husmorspraktik. Denna husmorspraktik är något man kan jämföra med hemmafruns förutsättningar, som bygger på ett äktenskap med en lönearbetande man som står för försörjningen.¹¹ Förutsättningarna för en sådan husmorspraktik var alltså ett äktenskap med en lönearbetande försörjare. Denna struktur finns till viss del fortfarande kvar idag och innebär att äktenskapet ska "garantera" den hemarbetande kvinnans försörjning. Detta ska ske i utbyte mot hennes olika insatser gällande vård av hem och familj.¹²

Normen att vara hemmafru började frångås under 1960-och 70-talet i och med de nya regler som då uppkom. Dessa regler innebar ett erkännande av kvinnligt lönarbete och hon fick tillgång till samma rättigheter som mannen, exempelvis socialförsäkringar och likvärdig pension, vilket ledde till ett mer jämlikt förhållande mellan män och kvinnor. Reglerna gav

¹⁰ Jakobsen, Liselotte, Ch Karlsson, Jan, Arbete och Kärlek, 1993: 138-139

¹¹ ibid: 143

fler möjligheter till utbildning och förvärvsarbete och utbudet av sjukvård, barn och äldreomsorg ökade. Till detta kommer männens utvidgade föräldraroll, och deras ökade engagemang i hemarbetet, liksom utbyggnaden av daghem och fritidsverksamhet.¹³

Vi anser även att det är viktigt att belysa detta ämne mer, eftersom dessa kvinnor tillhör en minoritet i samhället som saknar samma rättigheter som de som förvärvsarbetar. Vi anser att denna grupp har osynliggjorts av både politiker och övriga samhället, då deras intressen sällan har lyfts fram eller hamnat på den politiska agendan. Istället lyfter man fram mål som leder fram till mer utökad tvåförsörjarmodell. Detta kan exemplifieras med den svenska jämställdhetspolitiken, där det framgår att man bör arbeta mot följande mål:

- Två jämställda föräldrar
- Två försörjare
- Två medborgare
- Två individer med egen fritid med tid för personlig utveckling¹⁴

4. PROBLEMFORMULERING

Vi vill studera olika anledningar till varför vissa kvinnor väljer oavlönat hemarbete istället för att fokusera på utbildning och förvärvsarbete, trots att det idag finns stora möjligheter för olika varianter av barnomsorg.

Problematiken detta val skapar blir tydligt då det i Sveriges välfärdssamhälle förutsätts att man som förälder ska följa den så kallade tvåförsörjarmodellen, det vill säga att båda föräldrarna bör förvärvsarbete för att gemensamt försörja familjen.

¹² ibid: 143

¹³ SOU 1994:38, Kvinnor, barn och arbete i Sverige 1850-1993: 37-41

¹⁴ Furst, Gunilla, Jämställda på svenska, 1999: 31

5. SYFTE

Syftet med detta arbete är att undersöka dagens moderna hemmafru i Sverige. Vi har i vårt arbete valt att benämna dessa som hemarbetande. De kvinnor vi har tänker studera är de som valt att under en längre tid och på heltid stanna hemma med sina barn. Vi vill studera olika anledningar till varför man gör dessa val, trots att det idag finns stora möjligheter för olika varianter av barnpassning. Vi kommer alltså se närmare på hur det kommer sig att vissa kvinnor väljer oavlönat hemarbete istället för att fokusera på utbildning och förvärvsarbete.

Vi tycker även att det är intressant att se hur kvinnor själva uppfattar sin roll som hemarbetande, om hon till exempel ser det som "ett traditionellt arbete" eller som "ett slags företag i hemmet". Begreppet företag i hemmet är inte hämtat från någon litteratur, utan ett begrepp som vi anser passar in i sammanhanget. Med detta åsyftar vi ett likvärdigt arbete jämförande lönarbete, skillnaden är dock att lön inte utgår och att arbetet sker i egna hemmet, med vård av barn och hem i fokus. Begreppet innebär alltså inte något vinstdrivande företag, utan är helt oavlönat. I dagens samhälle förutsätts också ofta att de båda föräldrarna ska arbeta för att försörja sin familj och då även få del av de rättigheter som förvärvsarbete medför

Att sedan göra valet mellan förvärvsarbete och hemarbete utifrån personliga åsikter och av samhällets skapade normer, innebär en viss problematik. Detta anser vi intressant att studera därför att Sveriges försörjningsmodell är uppbyggd på ett tvåförsörjarsystem, vilket innebär att båda föräldrarna ska lönearbeta. Då kvinnan väljer att vara hemma går familjen miste om en lön.¹⁵ Vi kommer även att belysa både jämställdhetsaspekten och den ekonomiska aspekten då vi anser att det är viktigt att ta upp denna då det gäller kopplingen till välfärd. Detta för att kunna förstå de hemarbetande kvinnornas vardag.

För att kunna besvara vårt syfte använder vi oss av ett antal frågeställningar, varav den viktigaste utgår från vad det innebär att vara hemarbetande idag och varför man väljer att bli hemarbetande? Vi har även valt att undersöka hur den hemarbetande kvinnan ser på sin roll.

¹⁵ Bergman, Helena och Johansson, Peter, *Familjeangelägenheter*, 2002: 16

6. METOD

Vi har valt att använda oss av kvalitativa och kvantitativa källor. Med de kvalitativa källorna åsyftar vi vår textanalys, då vi baserar största delen av vår studie på texter och litteratur, alltså sekundärkällor¹⁶. Våra kvantitativa källor utgörs av statistik och diagram. Vi använder oss även av analyser av intervjuer, vilka utgör våra primärkällor. Antalet intervjuade hemarbetande ger inte någon representativ bild av hur det egentligen ser ut i Sverige och därför har vi valt att endast använda dessa intervjuer som stöd för vår litteraturstudie.

6:1 Intervjuer

För att få fram de hemarbetande kvinnornas självbild och få en överblick över hur deras vardag ser ut valde vi att använda oss av öppna intervjufrågor via e-mail. Denna så kallade respondentintervju, innebär enligt Pål Repstads "Närhet och distans", att man får direkt information om informantens attityder och åsikter.¹⁷ Tillvägagångssättet att använda oss av mail är av praktisk betydelse, då informanterna är utspridda över hela Sverige.

För att få vårt urval informanter, tog vi kontakt med olika föräldraföreningar, till exempel Haro, Hemmaföräldrar och Föreningen Barnens Rätt till Föräldrarnas Tid. Vi gick ut med en förfrågan om de olika föreningarnas medlemmar ville ställa upp i vår undersökning och fick på så sätt kontakt med ett flertal olika kvinnor. Vi kommer därefter att göra ett antal djupintervjuer, cirka 3-4, detta för att få stöd och belägg för vårt problem och få en insyn i hur en hemarbetande kvinna ser på sig själv och sin vardag. Dessa intervjuer görs med hjälp av öppna svarsalternativ för att på så sätt få så utförliga svar som möjligt. Om oklarheter uppstår kommer vi återigen ta kontakt med dessa kvinnor för att följa upp och göra följdfrågor och då få tydligare svar. Våra informanter har även möjlighet att kontakta oss om det skulle uppstå eventuella oklarheter.

Våra informanter kommer givetvis att vara anonyma och vi kommer inte heller att presentera informanternas hemort eller något annat som kan röja informanternas identitet. Detta för att vi inte vill missbruka våra informanternas förtroende och då deras privata angelägenheter inte är relevanta för vår studie. När det gäller informanterna har vi inte tagit hänsyn till bakgrund,

¹⁶ Rienecker, Lotte och Stray Jorgensen, Peter, Att skriva en bra uppsats, 2002

¹⁷ Repstad, Pål, Närhet och Distans, 1999: 10

ålder, antal barn och så vidare, då detta inte är av större betydelse för vår undersökning, då vi inte anser att detta är av vikt för vår studie, då den går ut på att besvara frågan varför man väljer oavlönat hemarbete istället för förvärvsarbete eller studier.

Ett annat alternativ hade varit att göra telefonintervjuer, men detta skulle bli för tidskrävande. Här är även risken för eventuellt bortfall stort då det ibland kan vara svårt att uppfatta deras utförliga svar och hinna anteckna dessa. Här uppstår därmed ett problem då viktigt information tenderar att falla bort. Vi tror även att den intervjumetod vi valt att använda oss av bringar en viss trygghet för informanten då denna får längre tid att tänka igenom sina svar. Vi tror också att det är ett bra tillvägagångssätt då vi i förväg kan formulera våra frågor på ett objektivt sätt och vi får även eftertanke till att fundera på eventuella följdfrågor. För att få reliabilitet, det vill säga tillförlitlighet i materialet, ska vi ställa samma slags frågor till alla våra informanter.¹⁸

En nackdel med denna intervjumetod kan vara att en skriftlig intervju är ganska tidskrävande för informanten och kräver ett visst personligt engagemang då de själva måste sätta sig ner och skriftligt besvara våra frågor. Detta kan leda till att deras utförlighet av svar minskar och att man inte lägger så stor vikt vid frågornas betydelse.

Enligt Trost kan fasta svarsalternativ vara svåra att besvara då de kanske enbart passar konstruktörens sätt att tänka och inte informantens¹⁹. Därmed ser vi ännu en fördel med vår metod att skicka ut intervjufrågor med öppna svarsalternativ. Fördelen med att använda oss av e-mailbaserade intervjuer, istället för att skicka ut enkäter via postgång, är först och främst av tidsmässiga skäl. Den andra fördelen med detta är att då det sker via e-mail förenklar det för oss att kunna tyda det skrivna. Detta kan annars medföra bortfall då läsandet av otydliga handstilar utgör ett problem.

Efter att ha gjort urvalet hemarbetande kvinnor, med tillgång till Internet, var det sedan frivilligt för de hemarbetande kvinnorna att ta kontakt med oss via den annons vi satte ut på olika hemsidor, bland annat olika föräldraföreningars. Vårt urval kan därmed betraktas som icke-slumpmässigt eftersom urvalet byggde på frivillighet och intresse bland de tillfrågade. Vi

¹⁸ Trost, Jan, Enkätboken, 2001: 59

¹⁹ ibid: 74

är medvetna om att valet att hämta informanterna genom föreningar via Internet, utesluter de som inte har tillgång till Internet.

Eventuella bortfall kan försämra resultatet för vår studie, vilket gör att vi kan tvingas ändra på vår studies inriktning. Om detta händer har vi tänkt ta kontakt med olika föräldraföreningar för att på så sätt kunna få information och en bild av de hemarbetande kvinnornas situation. Våra informanters svar kommer vi sedan avslutningsvis analysera och jämföra med varandra samt med våra sekundärkällor.

6:2 Tidigare forskning och litteratur

För att få en bred bild över vårt problemområde ska vi använda oss av den forskning och litteratur som finns på området. Vi har funnit mycket material om det ämne vi ska skriva om, men i de kursböcker som tillhör pågående kurs har vi inte hittat så mycket relevant information som rör vårt problemområde. Vi har därför valt att till största delen fokusera på övrig litteratur.

Den litteratur vi valt att använda oss av speglar olika synsätt på fenomenet hemarbetande kvinnor. Eftersom vi valt att använda oss av litteratur skriven av såväl forskare som politiker är materialet mycket olika till sin karaktär. Vi kommer i vårt arbete att ta hjälp av tidigare kurslitteratur för att kunna få hjälp och stöd för vårt val av metod, till exempel av Thorsten Thuréns ”Källkritik” och av Pål Repstads ”Närhet och Distans”.

6.3 Källkritik

Vår litteratur stämmer bra överens med Torsten Thuréns källkritiska principer.²⁰ Detta motiverar vi med att vi valt litteratur som speglar vårt ämne från olika synvinklar. Detta har gjort det enklare för oss att vara objektiva och att på så sätt kunna visa på tydliga skillnader i speglingen av detta ämne och även lättare kunna koppla och jämföra vår litteratur med våra informanters svar. De stora perspektiv som presenteras i vår litteratur är, det familjeinriktade, det ekonomiska och även jämställdhetsperspektivet. Dessa aspekter presenteras med både negativa och positiva ordalag, vilket medför att vi får en bredare bild över hemarbete och vad

²⁰ Thurén, Torsten, Källkritik, 1997: 11

detta innebär. Detta ger oss också en grund att stå på då vi analyserar våra informanternas intervju svar som enbart pekar på de positiva aspekterna.

När det gäller föräldraföreningen Haro, som tas upp i vår artikel från Dagens Nyheter, bör man även här ha ett visst kritiskt förhållningssätt till den information som går att finna på deras hemsida. Detta då föreningen för en föräldravänlig politik, det vill säga att de kämpar för att uppvärdera hemarbete och ge detta mer status.

När det gäller urvalet av våra informanter gjorde vi det medvetna valet att de ska befinna sig i denna roll som hemarbetande under nuvarande tidsperiod. Vi har därmed valt bort att intervjua de kvinnor som tidigare befunnit sig i denna situation, men som nu förvärvsarbetar, studerar, alternativt är pensionerade. När vi analyserade våra informanternas svar upptäckte vi att de sätter sig i en försvarsposition, gentemot samhällets värderingar och rådande normer. Detta medför att de positiva aspekterna framhävs mycket tydligare än de negativa, vilket kan ge en missvisande bild av oavlönat hemarbete. Därför anser vi att det är viktigt att komplettera med litteratur som speglar både positiva och negativa aspekter.

6.4 Urval

Vi valde bland annat att enbart fokusera på svenska kvinnor, då det enligt den svenska normen förutsätts att man ska kunna ta hand om barn och hem, vid sidan av yrkeslivet.²¹ Vi har valt bort att undersöka förhållandena i första generationens invandrargrupper, detta då vi tror att kulturella aspekter kan spela stor roll i valet av hemarbete. En sådan undersökning skulle även bli alltför omfattande. Något annat som inte heller kommer att beröras är den religiösa aspekten, då vi anser att vi inte har tillräckligt med material för att kunna göra en sådan studie där man kan finna eventuella kopplingar mellan religiös bakgrund och hemarbete.

6.5 Avgränsningar

När vi satte oss ner för att diskutera vad det var vi ville ta reda på om de oavlönade hemarbetarnas situation insåg vi att det var ett väldigt brett område. Därför har vi varit

²¹ Troedsson, Ingegerd, Den kommenderande familjen, 1999:13

tvungna att precisera ner detta område så gott vi har kunnat. Nedan följer några av de avgränsningar vi gjort. En annan aspekt vi valt att inte belysa närmare är de hemarbetande kvinnornas rättigheter och huruvida det finns myndigheter eller organisationer som arbetar till deras fördel. Vi kommer visserligen att exemplifiera vissa organisationer, men däremot kommer vi inte att föra någon större diskussion kring dessa, då detta inte känns relevant för arbetet. Vi har valt att endast ge en kortfattad historisk översikt för att på så sätt få en bakgrund till vårt problem. Vårt syfte är istället att fokusera på hur de hemarbetande kvinnornas vardag ser ut i dagens Sverige.

En annan möjlighet hade varit att göra en studie där man fokuserar på den enskilde hemarbetandens bakgrund och uppfostran för att på så sätt försöka besvara frågan varför man valt bort förvärvsarbete. Vi kommer endast kortfattat att beröra detta under våra mailintervjuer, men det är inte detta vi främst kommer att fokusera på. Samma sak gäller social klasstillhörighet, något som vi inte heller kommer att belysa. Därmed kommer vi inte kunna dra några slutsatser om hemarbete är något som är mer vanligt förekommande i vissa sociala miljöer.

6.6 Svårigheter under arbetets gång

Det största problemet vi haft under arbetets gång var att hitta informanter till våra enkätintervjuer. Efter att vi fått kontakt med några frivilliga hemarbetande uppstod ett nytt problem, nämligen att få in alla svaren så snabbt som möjligt för att kunna komma igång med analys och jämförelse mellan dessa intervjuer och vår litteratur. Då det tog förhållandevis lång tid att få in alla svar var vi under en period oroliga för eventuellt bortfall. Detta problem löste vi dock och vi har kunnat utföra vår studie. Detta problem kunde enkelt ha förhindrats genom att, i vårt missivbrev (det vill säga det brev vi skickar ut till våra informanter i samband med vår mailintervju där vi förklarar vad vår undersökning går ut på), skriva ett sista svarsdatum för mailintervju. Detta var dock något vi glömde att göra och vi ska ha detta i åtanke för nästa uppsats vi skriver!

En annan svårighet vi haft har varit att hitta aktuell statistik kring hur många hemarbetande kvinnor det finns i Sverige idag. Detta då det inte finns några registrerade siffror inom detta ämne.

Vi anser att vi i vår studie, när det gäller teoridelen, har ganska hög reliabilitet. Detta då vi använt oss av litteratur med skiljda uppfattningar om hemarbete, därmed har vi tagit del av både negativa och positiva aspekter av detta arbete. I vår analysdel är däremot reliabiliteten lägre. Detta motiverar vi med ett lågt antal intervjuade. Även det att informanternas svar var likartade och att de alla var engagerade i olika föreningar med budskap om kvinnans rätt att vara hemma med barnen (något som vi redan fört en diskussion kring), spelar in när det gäller reliabiliteten. När det gäller validiteten, det vill säga att frågan, i vårt fall problemformuleringen, ska mäta det den är avsedd att mäta²² anser vi att den är hög. Detta motiverar vi med att vi svarar på vår problemformulering och undersöker det vi avsett att undersöka.

7. TEORI

Vi har valt att presentera både negativa och positiva aspekter av hemarbete. Detta för att vi anser det viktigt att få med båda dessa synsätt så att vi på så sätt kan få en mer realistisk bild av de hemarbetande kvinnornas situation.

7.1 Hemarbete i litteratur och forskning

För att få fram hur hemarbete speglas i litteratur och forskning använder vi oss av vår problemformulering som utgångspunkt. Detta för att kunna ge en bra överblick över de synsätt som presenteras. Det finns en bevisad skillnad i attityd till oavlönat hemarbete när det gäller kvinnor med olika hög grad av utbildning. I enkätundersökningen "Familj och arbetsliv på 2000-talet", gjord av Statistiska Centralbyrån,²³ visar man på ett samband mellan utbildning och attityd gällande oavlönat kvinnligt hemarbete. Man kan se att de med hög utbildning har andra värderingar, vilket oftast bidrar till viljan att ha ett jämställt hemmaförhållande.

²² Trost, Jan, Enkätboken, 2001: 61

²³ www.scb.se/publkat/allman/valfard/fam.pdp

Attityder gentemot oavlönat hemarbete, bland olika utbildningsnivåer:

Den ideala småbarnsfamiljen

"Vad tycker du skulle vara bäst för en familj med barn som ännu inte börjat skolan?"

	Förgymnasial utbildn.		Gymnasial utbild.		Eftergymnasial utb.	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Mannen arbetar, kvinnan har huvudansvar för hem och barn	7	8	7	8	2	6
Kvinnan arbetar deltid och har största ansvaret för hem och barn	20	20	16	23	13	17
Båda arbetar och delar ansvaret för hem och barn lika	73	72	77	69	85	77

▲ Högutbildade kvinnor är den grupp som oftast förordar en jämställd familj där mannen och kvinnan båda förvärsarbetar och delar ansvaret för hem och barn lika. Även bland män är det de högutbildade som har störst preferens för ett jämställt alternativ. I alla utbildningsgrupper är kvinnor mer jämställdhetsinriktade än män.

VälfärdsBulletinen Nr 4 2000

Källa: SCB, 2002

7.2 Negativa aspekter

Enligt beteendevetarna Jakobsen och Karlssons "Arbete och Kärlek" ska kvinnan, i rollen som hemarbetare, vara den som tar hand om hushållet och familjen och även se till sin makes behov och intressen. Hennes arbetsuppgifter inom hemmet saknar riktlinjer och gränser för vad detta hemarbete ska innefatta och det finns heller ingen åtskillnad när det gäller arbete och fritid, såväl som plikt och nöje. Enligt husmorslivsformens ideologi ska kvinnan vara inom hem- och familjeinstitutionen och genom denna ska hon sedan få sina mål i livet förverkligade. Från hemmets aspekt anses obetalt arbete i hemmet som en både meningsfull, nyttig och värdefull verksamhet.²⁴ Vidare framkommer att detta val bidrar till svårigheter att utvecklas utanför hemmet och för att kunna förändra och påverka sin situation måste hon kunna påverka sin man i den riktning hon önskar. Kvinnans beroende av mannen bidrar till att mannen får ökat ansvar för familjens utveckling och lycka.

²⁴ Jacobsen, Liselotte och Karlsson, Jan Ch, Arbete och Kärlek, 1993: 174

Vidare skriver Jacobsen och Karlsson att en stor del av de hemarbetande kvinnornas vardag går ut på att bekräfta familjen och ge behovstillfredsställelse. Stor del av deras vardag bygger på "omsorgsrationalitet"²⁵, det vill säga att ge omsorg, vård och bekräftelse åt mannen och övriga familjen. Hemarbetande kvinnor är starkt beroende av sin man, då hans ekonomiska inkomst är själva grundförutsättningen för hennes och övriga familjens försörjning. Enligt Jacobsen och Karlsson är en av den hemarbetande kvinnans uppgifter att:

*...knyta an till det som är mannens fritidsintresse, att göra detta till ett "familjeintresse", som de alla gemensamt kan ägna sig åt.*²⁶

I etnologen Lissie Åströms publikation "I Kvinnoled" framgår att hemmet och dess skötsel traditionellt sätt varit kvinnans ansvarsområde, vilket hon inte bör be mannen om hjälp med då detta inte åligger honom. Kvinnan måste också hela tiden vara *sysselsatt med något nyttigt*²⁷, det vill säga att utföra sysslor som gynnar familjen och hushållet. Vidare tar Åström upp att kvinnan ska *hållas på plats* i mannens värld och att hennes liv ska vara anpassat efter manliga intressen. Hennes roll som kvinna begränsas till att vara ädel trogen maka, pliktmedveten husmor och uppoffrande moder.²⁸ Dessa hemarbetande kvinnor förväntas att stå för omsorgen och den sociala sammanhållningen i hemmet.

Att vara hemarbetande kvinna kan medföra stora problem exempelvis vid separation eller vid makes död. Denna situation kräver oftast att den hemarbetande kvinnan behöver ta sig ut i arbetslivet för att kunna försörja familjen. Detta kan dock medföra svårigheter, då hon varit hemma under längre tid och kanske inte har någon utbildning att falla tillbaka på och har på så sätt hamnat utanför systemet. Hon måste därmed starta om på nytt för att ta sig ut på arbetsmarknaden igen.²⁹

7.3 Positiva aspekter

Etnologen Lena Martinssons "Gemensamma Liv" bygger på en rad intervjuer där informanternas syn på hemarbete och deras egen situation i hemmet presenteras. I dessa intervjuer framkommer att många väljer att stanna hemma på grund av ökade möjligheter att

²⁵ ibid, 1993: 174

²⁶ Jacobsen, Liselotte och Karlsson, Jan Ch, Arbete och Kärlek, 1993: 176

²⁷ Åström, Lissie, I Kvinnoled, 1999: 92

²⁸ ibid: 11

kunna ge sina barn en trygg uppväxtmiljö. Detta då föräldrarna hela tiden finns till hands och är en stor del av sitt barns vardag. Detta leder till att de hemarbetande kvinnorna kan få mer tid till att skapa en bättre relation till sina barn än om man arbetade heltid med förvärvsarbete. Martinssons informanter motsätter sig statliga institutioner, såsom dagisverksamhet, på grund av att de ogillar statens inblandning i barnuppfostran och själva vill kunna bestämma hur barnens uppfostran ska utformas.

Många av de hemarbetande kvinnor hon intervjuat anser att de genom detta sätt att leva får större möjlighet att mer fritt kunna planera och konstruera sin vardag, utifrån egna önskemål. På så sätt skapar de en trygg hemmiljö och får även större möjlighet att styra över sin tid. Detta leder i sin tur till mer tid att utveckla personliga intressen och större möjlighet att föra in dessa intressen i hemmets vardagsmiljö.³⁰ Enligt Lena Martinssons "Gemensamma liv" tas det upp att man som hemarbetande får mer tid till förfogande, vilket leder till större möjligheter att utveckla fritidsintressen och sociala aktiviteter.³¹ Detta leder till möjligheten att uppfostra barnen på det sätt de själva vill, utan att behöva ta hänsyn till exempelvis daghemspersonal.³² Detta är något som även våra informanter tagit upp, vilket vi kommer att presentera i vår analys.

En annan aspekt som Martinsson tar upp är att detta arbete är ett frivilligt val som präglas av frihet, oberoende och självförverkligande, även åsikter om att det på arbetsmarknaden råder ett motsatt klimat styrt av tvång och begränsningar förs fram. Informanterna anser att jämställdhetsdiskussionen borde förespråka hemarbete då förvärvslivet är mer präglad av en hierarkisk könsordning,³³ något som förstärker de ojämställda förhållandena mellan man och kvinna. En annan aspekt som tas upp är att principen om jämställdhet begränsar valmöjligheterna, det vill säga att valet av förvärvsarbete minskar möjligheten att förverkliga familjevärdena. Detta arbete utanför hemmet upptar den tid som man istället kunde ägnat åt hem och familj.³⁴

Även Lissie Åström tar upp positiva aspekter med hemarbete. Där förespråkas vikten av hemarbete för att öka hemliv och familjesammanhållning. Som även tidigare författare nämnt,

²⁹ Martinsson, Lena, *Gemensamma liv*, 1997: 75

³⁰ Martinsson, Lena, *Gemensamma Liv*, 1997: 37

³¹ *ibid*, 1997: 37

³² *ibid*: 44

³³ *ibid*: 110

till exempel Lena Martinsson och Jakobsen tillsammans med Carlsson, talas det om att man borde prioritera och uppvärdera hemarbete istället för att enbart fokusera på negativa aspekter av hemarbete.

7.4 Jämförelse mellan negativt och positivt synsätt

Lissie Åström visar på en tydlig skillnad mellan positivt och negativt gällande traditionellt synsätt på hemarbete.³⁵ I sin framställning använder hon sig av en rad värdeladdade ord för att förklara och beskriva olika synsätt som finns i samhället gällande hemarbete.

<u>Negativt</u>	<u>Positivt</u>
Självutplåning	Självförhävelse
Självuppgiffring	Självhävdelse
Anpasslighet	Självsäkerhet
Samhörighet	Självständighet

Källa: Åström, 1999

Detta är något som man kan avläsa i mycket av den litteratur som finns och som vi exemplifierat ovan. Man kan även uttyda tendenser i våra intervjuer som visar på att detta synsätt till stor del lever kvar än idag, även om ordvalen inte alltid är de samma som ovan.

8. KOPPLING HEMARBETE - VÄLFÄRD

8.1 Ekonomisk aspekt

Tidigare har det rått en manlig familjeförsörjarmodell i Sverige medan försörjningsmodellen idag är uppbyggd efter ett tvåförsörjarsystem.³⁶ Enligt Bergman och Johanssons "Familjeangelägenheter" är nackdelarna med den manliga familjeförsörjarmodellen att kvinnorna genom tiderna helt betraktats som hustrur och mödrar istället för att ha ansetts

³⁴ ibid: 88

³⁵ Åström, Lissie, I Kvinnoled, 1999: 13

³⁶ Bergman, Helena och Johansson, Peter, Familjeangelägenheter, 2002. 16

kapabla till förvärvsarbete.³⁷ I dagens Sverige anses det dock som en skyldighet att båda föräldrarna gemensamt ska försörja familjen.

För att upprätthålla Sveriges välfärdsstat har det blivit norm att båda föräldrarna tillsammans står för försörjningen. Detta leder till jämställdhet och likartade rättigheter för man och kvinna, då det gäller skattesystem, pensionssystem och socialförsäkringar.³⁸ Att kvinnan förvärvsarbetar skapar också frihet för kvinnan då hon inte är helt ekonomiskt beroende av sin man utan har möjlighet att kunna försörja sig själv. Detta anser vi är något som inte gäller de hemarbetande kvinnorna då de står utanför lönesystemet och därmed är helt beroende av mannens försörjning. Dessa kvinnor får därmed inte heller del av de rättigheter som anses självklara för de förvärvsarbetande kvinnorna, vilket leder till att de hamnar utanför en viktig del av det som bygger upp vår välfärdsstat.

I många familjer har kvinnligt lönearbete ansetts som nödvändigt för att klara av försörjningen. Enligt de hemarbetande vi intervjuat framgår att familjen får sämre ekonomi då man bara har mannens lön att försörja sig på. Vissa prioriteringar måste då göras när det gäller ekonomiska investeringar.

8.2 Jämställdhet

I socialpsykologen Carin Holmbergs avhandling "Det kallas kärlek" visas på att jämställdhetsideologin är uppbyggd kring kön, där mäns makt präglar samhället.³⁹ Hon tar upp problematiken att efter att ett par fått barn, blir oftast deras relation mer ojämsställd än tidigare. Detta gäller även par som tidigare ansetts sig vara jämställda.⁴⁰ Denna ojämsställdhet beror bland annat på arbetsfördelningen i hemmet, vård av barn, föräldradighet. Därmed upprätthöll de Sveriges officiella ideologi om jämställdhet. Detta kan vi exemplifiera med våra informanter då de innan de fick barn lönearbetade alternativt studerade, för att sedan ta beslutet att på heltid ägna sig åt oavlönat hemarbete.

Kvinnans förvärvsarbete och försörjning av familjen betraktades tidigare enbart som ett komplement gentemot hennes mans arbete och inkomst. Denna fördelning visar på en tydligt

³⁷ *ibid*: 9

³⁸ Troedson, Ingegerd, *Den kommenderade familjen*, 1999: 138

³⁹ Holmberg, Carin, *Det kallas kärlek*, 1999: 13

ojämställd struktur gällande förhållande mellan män och kvinnor.⁴¹ Något som förändrats i och med tvåförsörjarmodellen och nu lever kvar främst i de familjer där kvinnan ägnar sig åt oavlönat hemarbete.

Lissie Åströms "I Kvinnoled" tar upp att man och hustru bör dela på ansvarsområdet när det gäller försörjning och uppgifter inom hemmets ramar. För att de på lättare sätt ska kunna leva detta "jämställda liv" måste samhället fördela sina resurser och satsa på kommunal daghemsverksamhet för att föräldrarna ska klara av den dubbla rollen som förälder och förvärvsarbetare.⁴²

9. BEGREPP

Hemarbetande: Vi har valt att använda oss av ordet hemarbetande istället för ord som hemmafru eller husmor då de av samhället fått en viss negativ klang.⁴³ Definitionen av dessa begrepp är ungefär likvärdiga. Det vi syftar till när vi använder oss av detta ord är en kvinna/hustru som valt att inte förvärvsarbeta eller studera. Hennes uppgifter är istället att ansvara för oavlönade sysslor inom hemmets ramar, exempelvis vård av barn, matlagning, tvätt och städning.⁴⁴

Jämställdhet: Detta innebär att kvinnor och män har lika rättigheter, skyldigheter samt möjligheter att ha ett arbete som ger ekonomisk inkomst. Detta gäller även vård av hem och barn och deltagande i politiska, fackliga och andra aktiviteter i samhället.⁴⁵

⁴⁰ *ibid*: 14

⁴¹ Bergman, Helena och Johansson, Peter, *Familjeangelägenheter*, 2002: 12

⁴² Åström, Lissie, *I Kvinnoled*, 1999: 124

⁴³ Martinsson, Lena, *Gemensamma liv*, 1997: 109

⁴⁴ Jakobsen, Liselotte, Ch Karlsson, Jan, *Arbete och Kärlek*, 1993: 174

⁴⁵ På tal om kvinnor och män, *Lathund om jämställdhet* 1998: 1

Minoritet: I litteraturen tas det för givet att man förstår betydelsen av begreppet och det ges därmed ingen definition. Vi anser att en bra förklaring kan vara en grupp som är underrepresenterad i samhället gentemot den totala befolkningen.

Lönearbete: Lönearbete innebär att arbetaren säljer sin arbetskraft och tid på arbetsmarknaden. Detta innebär att arbetet är ”såld tid som arbetsgivaren disponerar över”.⁴⁶

Traditionellt arbete: Med detta begrepp åsyftar vi inte oavlönat arbete inom hemmets ramar, utan istället lönearbete. För definition av lönearbete, se ovan.

10. RESULTATREDOVISNING

Vi har intervjuat fyra hemarbetande kvinnor för att få en inblick i vad hemarbete innebär. Vi kommer härmed att presentera innehållet i de svar vi fick och sedan i nästa kapitel göra kopplingar till den litteratur vi har på området.

10:1 Presentation av intervjuer

Våra informanter har olika bakgrund, med olika erfarenheter och olika ekonomiska förutsättningar. Antalet barn varierar, likaså åldrarna på dessa. Kvinnorna är från olika städer och befinner sig även i olika stadier i livet. Något som bryter mot den trend vi presenterar i vår tabell på sidan 14, är att samtliga av våra informanter har någon form av akademisk utbildning, även om dessa skiljer sig i slag och längd. Detta är även något som vi kan bekräfta genom att ta del av texten i Lissie Åströms ”I Kvinnoled” där hon visar på att de flesta hemarbetande kvinnor har någon form av högre utbildning.⁴⁷ Svaren vi fick av informanterna var, trots olika bakgrund, väldigt lika. Vi har därför valt att väva samman deras likvärdiga svar i en och samma presentation. Vi tror att anledningarna till att svaren blev så likartade kan vara att dessa kvinnor är medlemmar i föräldraföreningar alternativt föreningar med särartsfeministiska budskap (vilket innebär att man fokuserar på biologiska skillnader mellan män och kvinnor och att man inte ska förneka de olika behov som män och kvinnor har, för

⁴⁶ Jakobsen, Liselotte, Ch Karlsson, Jan, Arbete och Kärlek, 1993: 171

⁴⁷ Åström, Lissie, I Kvinnoled, 1999: 87

att verka efter de mer jämställda principerna⁴⁸). Vi tror att engagemanget i dessa föreningar kan leda till större medvetenhet kring deras situation och kring de åsikter som samhället kan tänkas ha mot dem. Genom detta tror vi att man koncentrerar sig på att framhäva de positiva aspekterna med detta hemarbete.

Gemensamt för våra tre informanter är att deras egna mödrar var hemma med dem när de var små. Detta innebär att de själva inte har någon personlig erfarenhet av kommunal daghemsverksamhet, utan ser positivt på hemarbetande mödrar, då de är uppvuxna med dessa förhållanden och ser detta som en trygghet. Vi tror att denna uppväxt, utan statlig inverkan, kan bidra till våra informanternas negativa inställning till denna kommunala verksamhet. Våra informanter anser att deras negativa attityd gentemot daghemsverksamhet, grundas på att de anser att denna fungerar som en förvaring för barnen, där dessa utsätts för stress och inte får den tid, uppmärksamhet och närhet som de behöver. De vill inte heller att deras barn ska uppfostras i en kaotisk miljö, av en okänd människa, med värderingar som kanske skiljer sig från föräldrarnas. De anser att en hemarbetande förälder har mer tid till detta och kan ge barnen den trygghet de behöver och även att en förälder bör vara hemma med barnen fram till skolstarten. En av våra informanter ser sitt val att stanna hemma med barnen som:

Jag skulle vilja säga att jag coachar, lär konflikthantering, medlar och tränar framtida ledare, initiativtagare, trygga individer som förhoppningsvis inte behöver låta sin osäkerhet och stressade tillvaro gå ut över sina medmänniskor.

De anser dock att det finns vissa negativa aspekter med att barnen är hemma. Barnen tappar sociala kontakter eftersom de flesta andra barn deltar i daghemsverksamhet och på detta sätt minskar möjligheterna att träffa lekkamrater. De har dock fått kommentarer från människor i deras omgivning, att daghem vore ett bättre alternativ för barnen. En av våra informanter uttrycker sig på följande sätt:

Jag anser inte att man behöver en utbildad pedagog för att ge sina barn det de behöver mest, kärlek, omsorg, närhet och tid att utvecklas och bygga en grund i dem för framtiden.

Våra informanter anser att de genom att stanna hemma med barnen får mer tid för både dem och sig själva. De har möjlighet att strukturera sin vardag hur de vill och får då även tid till att

⁴⁸ www.antifeminist.nu

planera in och utveckla egna fritidsintressen. De är noga med att poängtera att hemarbete är ett heltidsarbete som ger mer tid till familjen. En av de hemarbetande kvinnorna uttrycker det på följande sätt:

Istället för att hålla på med hushållsarbete kan min make umgås med mig och barnen efter avslutad arbetsdag.

Våra informanter ser sitt val som något positivt och anser sig som starka som vågar gå emot samhällets normer och göra det som känns bäst för dem, trots att det kan innebära vissa ekonomiska förluster. Deras vardag konstrueras efter vad som behövs göras i hemmet just för dagen. Mycket tid ägnas åt att umgås och leka med barnen och vara ute och träffa andra familjer med liknande familjesituation. Barnen står alltså i centrum och övriga sysslor görs när det finns tid över. Kvällarna ägnas främst åt egna intressen, åt vänner och även samliv med maken. De hemarbetande kvinnorna vi intervjuat anser att deras sociala kontaktnät utanför familjen inte har förändrats sedan de blev hemarbetande. En av våra informanter anser att hon har större socialt liv än andra, då hon har mer tid till detta. De anser dock att det kan vara svårt att träffa nya vänner, men detta har inte berört dem i någon större utsträckning.

Till största delen har de fått mest positiva reaktioner från människor i omgivningen angående valet att vara hemarbetande. Oftast får de kommentarer som att det *verkar mysigt* att stanna hemma med barnen under en längre tid. De negativa reaktioner och kommentarer som de hemarbetande fått är bland annat att de kastar bort sitt liv då man istället kan göra karriär och förverkliga sig själva. Deras respektive makar ser positivt på deras hemarbete och stöttar deras val, även om informanterna är noga med att påpeka att de även skulle fått stöd om de förvärvsarbetat eller studerat.

Kvinnorna anser att deras val att stanna hemma bestraffas av samhället, då de inte får tillgång till samma rättigheter som de som förvärvsarbetar, till exempel får de sämre pension och ingen sjukpenning. Andra negativa aspekter är ingen semester och inget betalt. Våra informanter är även kritiska till statens ojämna fördelning av bistånd till barnomsorg, det vill säga att daghemsplats är nästintill gratis. En hemarbetande förälder får däremot ingen ekonomisk hjälp alls av kommunen vilket uppfattas som ett hinder till att föräldrarna själva ska kunna sköta barnomsorgen. De hemarbetande kvinnorna är även kritiska mot Sveriges rådande tvåförsörjarsystem, då de anser att detta system nedvärderar och diskriminerar dem på grund av deras val.

10:2 Analys

Enligt Haros hemsida bör hemarbete under längre tid räknas som en merit och därmed också väga tungt på arbetsmarknaden. Detta då egenskaper som till exempel organisationsförmåga, planering, konfliktlösning, tålamod och uthållighet är något som tillhör hemarbetet och de är viktiga egenskaper även i förvärvsarbete.⁴⁹ Detta kan jämföras med en av våra informanterns uttalande om synen på hemarbete, då hon anser att hon coachar och lär sina barn konflikthantering.

Som vi även nämner tidigare i kapitlet för ”Hemarbete i litteratur och forskning” tas den ekonomiska aspekten av hemarbete upp och hänvisar till att det är ekonomin som är orsaken till att föräldrar väljer förvärvsarbete framför oavlönat hemarbete. Fanns inte denna ekonomiska aspekt, med försämrade ekonomi, skulle de flesta kvinnor välja att under längre tid stanna hemma med sina barn.⁵⁰ Detta är något som våra informanter håller med om, då de påpekar att de ofta får kommentarer från sin omgivning, att även de skulle vilja vara hemma med sina barn om ekonomiska möjligheter fanns.

En annan tydlig koppling till vår litteratur är den som Lena Martinsson gör i sin studie ”Gemensamma liv”. Där hon tar upp att valet att stanna hemma ger ökade möjligheter till en trygg uppväxtmiljö för barnen och att den hemarbetande kvinnan har större möjligheter att erbjuda detta då hon tillbringar mer tid med sina barn. Detta är även något som våra informanter framhåller då de anser sig ha större möjligheter att utveckla bättre relation till sina barn och att barnen, genom moderns ständiga närvaro, växer upp till lugna och trygga individer.

I motsats till Jacobsen och Karlssons ”Arbete och Kärlek”, där kvinnan anses vara den som ska ta hand om hushållet och familjen och se till sin makes behov, anser våra informanter sig vara självständiga. En av våra informanter uttrycker sig på följande sätt:

Jag ser ”hemmafruar” som rebelliska och starka kvinnor som vågar gå mot strömmen.

⁴⁹ www.haro.to

⁵⁰ Camilla Kronholm, Ordförande Haro

Både i Lissie Åströms och Jacobsen och Karlssons publikationer tas det upp att den hemarbetande kvinnans liv ska vara anpassat efter manliga intressen. Detta är dock något som våra informanter inte instämmer i då de anser sig ha mycket tid över till att utveckla egna intressen.⁵¹

Våra informanters svar kan vi jämföra med vår tabell med värdeladdade ord, under kapitlet ”Jämförelse mellan negativt och positivt synsätt”. Våra informanters beskrivningar av sig själva stämmer bra överens med ord som självsäkerhet och självständighet då de är noga med att framhålla att hemarbete är något positivt och ett frivilligt val. Även begrepp som anpasslighet och uppoffring passar in, detta då det är hon som sköter allt hushållsarbete i hemmet och låter barnen och övrig familj gå före hennes egna intressen.

Som vi tidigare nämnt under kapitlet ”Negativa aspekter” anses kvinnan, historiskt sett, vara den som ska sköta hushållsarbetet, medan mannen inte ska behöva ta del av detta arbete.⁵² Detta är något som vi även får bekräftat i våra intervjuer. Ett exempel på detta är då en av våra informanter talar om att hon avklarar hemarbetet under dagen, då mannen förvärvsarbetar. Detta så han slipper hushållssysslor då han kommer hem från arbetet och kan istället ägna sig åt familjen och barnen.

Jämställdhetsperspektivet, när det gäller oavlönat arbete i hemmet, är inte något som verkar ta upp någon större plats för våra informanter. För att citera en av dessa kvinnor;

Jämlikhet är bra, men ej på bekostnad av barnen

Detta synsätt speglas även i diskussionen kring tvåförsörjarmodellen. Informanten menar att barnen blir lidande då samhällets normer tvingar ut båda föräldrarna i förvärvslivet och på så sätt förvisar barnen till daghemsverksamhet.

⁵¹ Jacobsen, Liselotte och Karlsson, Jan Ch, Arbete och Kärlek, 1993: 176

⁵² Åstöm, Lissie, I Kvinnoled, 1999: 92

11. SLUTDISKUSSION

Vi har, under arbetets gång, kommit fram till att en av de största orsakerna till att man väljer oavlönat hemarbete är brist på förtroende för daghemsverksamhet och dess personal. Detta då det inte känns bra att låta människor som kanske inte delar samma värderingar, uppfostra ens barn. Istället vill dessa kvinnor själva kunna, på heltid, stå för sina barns uppfostran och därmed även kunna ge den trygghet som de anser att barnen behöver. De talar även om vikten att vara en stor del av sina barns liv, att se dem växa upp och utvecklas och på detta sätt anser de sig kunna skapa en nära och bättre relation till sina barn. Genom hemarbete får kvinnorna även större möjlighet att själva strukturera sin vardag och på så sätt få mer tid till att utveckla egna fritidsintressen. Våra informanter ser sitt val som något positivt och ser på sig själva som starka kvinnor som vågar gå emot samhällets rådande normer och värderingar, trots att detta missgynnar deras privata ekonomi.

Vi har under arbetets gång stött på stora kontraster när det gäller informanterna respektive litteraturens sätt att se på oavlönat hemarbete. Dessa olika speglingar av hemarbete har varit intressant för oss, som utomstående, att ta del av och vi har genom detta fått större förståelse för dessa kvinnors situation.

Vi ser inte detta val som hemarbetande som något självklart och är tveksamma till hur positivt detta val är ur ett jämställdsperspektiv. Detta då barnet växer upp med värderingarna att det är kvinnan som ska sköta barn och hushåll, medan mannens uppgift enbart blir att stå för försörjning och inte alls behöver ta del av hushållsytorna. Dessa värderingar är något som vi tror att barnet för vidare till kommande generationer och på så sätt förhindrar att jämställdheten träder in i familjesfären. En annan aspekt vi är kritiska till är hur en hemarbetande moder påverkar sitt barns kommande sociala liv. Visserligen är det jättebra att få en bra kontakt med sin mor och om detta ger barnet en tryggare uppväxt är det alldeles utmärkt. Vad vi är kritiska till är bristen på socialt umgänge i form av daghemsverksamhet med de lekkamrater de finner genom denna. Denna minskade brist på umgänge kan medföra svårigheter när de sedan kommer ut i skolverksamheten då de inte är vana vid att umgås med så många barn, utan istället alltid har förlitat sig på mamma och eventuella syskon.

Avslutningsvis vill vi påpeka att även om vi själva inte skulle göra samma val, så har vi stor förståelse för de kvinnor som valt hemarbete, för att på så sätt kunna ge barnen den trygghet de behöver.

12. REFERENSLISTA

12.1 Litteratur

- Bergman, Helena, Johansson Peter**, Familjeangelägenheter, Brutus Östlings Boförlag Symposion, Stockholm, 2002
- Elmér, Åke mfl**, Svensk Socialpolitik, Studentlitteratur, Lund 2000
- Furst, Gunilla**, Jämställda på svenska, AB Boktryck, Helsingborg, 1999
- Hirdman, Yvonne**, Den socialistiska hemmafrun och andra kvinnohistorier, Carlssons Bokförlag, Värmdö, 1992
- Holmberg, Carin**, Det kallas kärlek, Anamma Förlag, Göteborg, 1999
- Jakobsen, Liselotte, Ch Karlsson Jan**, Arbete och kärlek, Studentlitteratur, Lund, 1993
- Martinsson, Lena**, Gemensamma liv, Carlssons Bokförlag, Stockholm, 1997
- Repstad, Pål**, Närhet och distans, Studentlitteratur, Lund, 1999
- Rienecker, Lotte, Stray Jorgensen Peter**, Att skriva en bra uppsats, Wallin och Dalhol AB; Lund, 2002
- SOU 1994:38** Kvinnor, barn och arbete i Sverige 1850-1993
- Thurén, Torsten**, Källkritik, Liber AB, 1997
- Troedsson, Ingegerd**, Den kommenderade familjen, Elanders Gotab, Stockholm, 1999
- Trost, Jan**, Enkätboken, Studentlitteratur, Lund, 2001
- Åström, Lissie**, I Kvinnoled, Carlssons Bokförlag, Stockholm, 1999
- På tal om kvinnor och män, Lathunden om jämställdhet 1998, SCB, Bulls Tryckeri AB, Halmstad, 1998

12.2 Artiklar

Dagens Nyheter, 030507, Inrikesdelen, Sverige mest mammavänligt, sid. 6

12.3 Internet

www.scb.se/publkat/allman/valfard/fam.pdp 030413

www.antifeminist.nu

www.haro.to

